

הלכות (שופר סוכה) ולולב פרק ח

פרק ח

דיני ד' מינים ושמחת החג

פסולים מצד איסור

פסולים כוללים בד' מינים

א.

ארבעת מינים אלו, שהן לולב והדס וערבה ואתרוג, שהיה אחד מהן יבש, או גזול, או גנוב, אפילו לאחר ייאוש, או שהיה מאשירה הנעבדת, אף על פי שביטלו האשירה מלעבדה, או שהיה של עיר הנידחת - הרי זה פסול. היה אחד מהן של עבודה זרה - לא יטול לכתחילה, ואם נטל - יצא. היה כמוש ולא גמר ליבש - כשר. ובשעת הדחק או בשעת הסכנה - לולב היבש כשר, אבל לא שאר המינים:

פסולי אתרוג

ב.

אתרוג של ערלה, ושל תרומה טמאה, ושל טבל - פסול. של דמאי - כשר, שאפשר שיפקיר נכסיו ויהיה עני שמותר לו לאכול דמאי. אתרוג של תרומה טהורה, ושל מעשר שני בירושלים - לא יטול, שמא יכשירו לטומאה, ואם נטל - כשר:

פסולי לולב

ג.

לולב שנקטם ראשו - פסול.

נסדק, אם נתרחקו שני סדקיו זה מזה עד שייראו כשנים - פסול.

היה עקום לפניו, שהרי שדרו כגב בעלי חטורות - פסול.

היה עקום לאחוריו - כשר, שזו היא ברייתו.

נעקם לאחד משני צדדיו - פסול.

נפרדו עליו זה מעל זה ולא נידלדלו כעלי החריות - כשר.

נפרצו, והוא שיידלדלו משדרו של לולב כעלי החריות - פסול:

ד.

בריית עלין של לולב כך היא, כשהם גדלין, גדלין שנים ושנים ודבוקין מגבן.

וגב כל שני עלין הדבוקין הוא הנקרא תיומת. נחלקה התיומת - פסול.

היו עליו אחת אחת מתחילת ברייתו ולא היה להם תיומת - פסול.

לא היו עליו זה על גב זה כדרך כל הלולבין, אלא זה תחת זה,

אם ראש זה מגיע לעיקר שלמעלה ממנו, שנמצא כל שדרו של לולב

מכוסה בעלין - כשר,

ואם אין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה - פסול:

פסולי הדם

ה.

הדם שנקטם ראשו - כשר.

נשרו רוב עליו, אם נשתיירו שלשה עלין בקן אחד - כשר.

היו ענביו מרובות מעליו,

אם ירוקות - כשר,

ואם היו אדומות או שחורות - פסול.

ואם מיעטן - כשר.

ואין ממעטין אותן ביום טוב, לפי שהוא כמתקן.

עבר וליקטן, או שליקטן אחר לאכילה - הרי זה כשר.

פסולי ערבה

ו.

ערבה שנקטם ראשה - כשרה.

נפרצו עליה - פסולה:

פסולי אתרוג

ז.

אתרוג שניקב נקב מפולש כל שהוא - פסול.

ונקב שאינו מפולש, אם היה כאיסר או יתר - פסול.

חסר כל שהוא - פסול.

ניטל דדו, והוא הראש הקטן ששושנתו בו - פסול.

ניטל העץ שהוא תלוי בו באילן מעיקר האתרוג ונשאר מקומו גומא - פסול.

עלת חזזית עליו, אם בשנים ושלשה מקומות - פסול,

ואם במקום אחד,

אם עלת על רובו - פסול,

ואם עלת על דדו, אפילו כל שהוא - פסול.

נקלף החיצון שלו, שאינו מחסרו אלא יישאר ירוק כמות שהיא ברייתו, אם
נקלף כולו - פסול, ואם נשאר ממנו כל שהוא - כשר:

ח.

אתרוג שהוא תפוח, סרוח, כבוש, שלוק, שחור, לבן, מנומר, ירוק ככרתן -
פסול.

גידלו בדפוס ועשהו כמין בריה אחרת - פסול.

עשהו כמו ברייתו, אף על פי שעשהו דפין דפין - כשר.

התיום והבוסר - כשר.

מקום שהאתרוגין שלהן כעין שחרות מעוטה - כשרין, ואם היו שחורין
ביותר כאדם כושי - הרי זה פסול בכל מקום:

כללי הפסולים

ט.

כל אלו שאמרנו שהן פסולין מפני מומין שביארנו, או מפני גזל וגניבה -
ביום טוב ראשון בלבד, אבל ביום טוב שני עם שאר הימים - הכל כשר.
והפסלנות שהיא משום עבודה זרה, או מפני שאותו אתרוג אסור באכילה,
בין ביום טוב ראשון בין בשאר הימים - פסול:

לולב חברו

י.

אין אדם יוצא ביום טוב ראשון של חג בלולבו של חברו שישאלנו ממנו, עד
שיתננו לו מתנה.

נתנו לו על מנת להחזירו - הרי זה יוצא בו ידי חובתו, ומחזירו, שמתנה על
מנת להחזיר שמה מתנה.

ואם לא החזירו - לא יצא, שנמצא כגזול.

ואין נותנין אותו לקטן, שהקטן קונה ואינו מקנה לאחרים מן התורה, ונמצא שאם החזירו לו אינו חוזר.

ואחד הלולב ואחד כל מין ומין מארבעת מינין שבו, אם היה אחד מהן שאול - אין יוצאין בו ביום טוב ראשון:

יא.

שותפין שקנו לולב או אתרוג בשותפות - אין אחד מהם יוצא בו ידי חובתו בראשון, עד שיתן לו חלקו במתנה.

האחים שקנו אתרוגין מתפוסת הבית, ונטל אחד מהן אתרוג ויצא בו,

אם יכול לאכלו ואין האחין מקפידין בכך - יצא,

ואם היו מקפידין - לא יצא, עד שיתנו לו חלקם מתנה.

ואם קנה זה אתרוג וזה פריש, או שקנו כאחד אתרוג ורימון או פריש מתפוסת הבית - אינו יוצא באתרוג עד שיתן לו חלקו מתנה ואף על פי שאם אכלו אין מקפידין עליו:

שמחת חג הסוכות

יב.

אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהם, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתרה, שנאמר "ושמחתם לפני י"י אלהיכם שבעת ימים" (ויקרא כ"ג). וכיצד היו עושין? ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה, כדי שלא יתערבו אלו עם אלו.

ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון, וכן בכל יום ויום מימי חולו של מועד, מתחילין מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמוח שאר היום עם כל הלילה:

יג.

והיאך היתה שמחה זו? החליל מכה, ומנגנין בכינור ובנבלים ובמצלותים, וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו, ומי שיודע בפה - בפה. ורוקדין ומספקין ומטפחין ומפוזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שידע, ואומרים דברי שיר ותשבחות. ושמחה זו אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב:

יד.

מצוה להרבות בשמחה זו. ולא היו עושין אותה עם הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ושמחין במקדש בימי חג הסוכות. אבל כל העם, האנשים והנשים, כולן באין לראות ולשמוע:

טו.

שהשמחה שישמח אדם בעשיית המצוות ובהאבת האל שציוה בהם - עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להיפרע ממנו, שנאמר **"תחת אשר לא עבדת את י"י אלהיך בשמחה ובטוב לבב"** (דברים כ"ח:מ"ז). וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו, ומתכבד בעיניו במקומות אלו - חוטא ושוטה, ועל זה הזהיר שלמה ואמר **"אל תתהדר לפני מלך"** (משלי כ"ה:ו). וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו - הוא הגדול המכובד העובד מאהבה.

וכן דוד מלך ישראל אומר "ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני" וכו'
(שמואל ב' ו:כ"ב). ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני י"י, שנאמר "המלך

דוד מפזז ומכרכר לפני י"י" (שמואל ב' ו:ט"ז) :

ברוך רחמנא דסייען